

به نام خدا

دوره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور

۲۹. بخش آب

فهرست مطالب

۱.....چکیده

۲.....مقدمه

۳.....مقایسه فصل منابع آب با سایر فصول بودجه

۵.....مقایسه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و استانی برنامه‌های مختلف فصل منابع آب

بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش آب (مندرج در پیوست شماره ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰) از حیث تعداد و نوع.....

۷.....

۹.....نکات قابل توجه در مورد لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، بخش آب.....

۱۰.....نتیجه‌گیری.....

۱۱.....منابع و مأخذ.....

کد موضوعی: ۲۵۰

شماره مسلسل: ۱۰۷۰۵

اسفندماه ۱۳۸۹

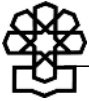
دفتر: مطالعات زیربنایی

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور ۲۹. بخش آب

چکیده

در این گزارش اعتبارات بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ مورد بررسی قرار گرفته است. برنامه‌های بخش آب در بودجه تحت فصل مستقل منابع آب و فصل مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری (برنامه سامانه‌های پساب و فاضلاب و برنامه آب شهری و روستایی) درج می‌گردد. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ فصل منابع آب بعد از فصل حمل و نقل در بین سایر فصول بودجه از بالاترین اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برخوردار است. ۵۲,۰۷۵,۵۲۵ میلیون ریال این امر به دلیل اعتبارات بالای طرح‌های بخش آب است. اعتبارات بخش‌های امور آب و آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ به ترتیب حدود ۲۶/۵ و ۳۴/۶ درصد نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۸۹ افزایش یافته است. همچنین در بین برنامه‌های بخش آب به ترتیب برنامه‌های تأمین و عرضه، سامانه‌های پساب و فاضلاب و برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک از بیشترین اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی برخوردارند. لازم به ذکر است که لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور در بخش آب، جهت‌گیری‌های برنامه پنجم توسعه را رعایت نکرده و تفاوت عمده‌ای با بودجه‌ریزی سال‌های گذشته ندارد. از موارد مغفول مانده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ می‌توان به برنامه آب روستایی،

تضمین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و جبران عقب‌ماندگی عملکرد شبکه‌های آبیاری و زهکشی اشاره نمود.

مقدمه

بودجه‌ریزی سالیانه دارای جهت‌گیری‌های زمانی مشخص بوده و به‌عنوان گامی است که گام‌های سال بعد را مشخص می‌کند. بودجه سالیانه رابطه تنگاتنگی با برنامه‌های توسعه پنج‌ساله دارد و حسن تدوین آن، برآورد اهداف برنامه‌های توسعه پنج‌ساله را به‌دنبال دارد. تقارن اولین سال برنامه پنجم توسعه با تدوین بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور، حساسیت این امر را مضاعف می‌گرداند. بخش آب به دلیل اهمیت و تأثیری که روی سایر بخش‌ها دارد، فصل جداگانه‌ای را از فصل‌های بودجه، تحت عنوان فصل منابع آب، به‌خود اختصاص داده است و در بین سایر فصل‌ها بعد از فصل حمل و نقل، از بیشترین رقم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با اعتباری بالغ بر ۵۲,۰۷۵,۵۲۵ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ برخوردار است. در این گزارش ابتدا جایگاه فصل منابع آب نسبت به سایر فصول در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ سنجیده می‌گردد. سپس برنامه‌های بخش آب، ذکر شده در لایحه بودجه و نحوه تغییرات آنها نسبت به بودجه سال گذشته بیان شده و در انتها نیز تحلیل‌های کارشناسی ارائه می‌گردند.

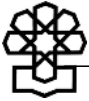
مقایسه فصل منابع آب با سایر فصول بودجه

فصل منابع آب به دلیل ارتباط مستقیمی که با پروژه‌های عمرانی کشور دارد، در بین فصول بودجه از بالاترین اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برخوردار است. به طوری که مجموع اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و استانی آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ برابر ۵۲،۰۷۵،۵۲۵ میلیون ریال است که تقریباً یک‌پنجم کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و استانی است. برخلاف اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، فصل منابع آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ از کمترین اعتبارات هزینه‌ای نسبت به سایر فصول دیگر برخوردار است. جدول ۱ و نمودار ۱ مقایسه اعتبارات هزینه‌ای ملی و استانی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و استانی را به تفکیک فصول مختلف بودجه نشان می‌دهند.

جدول ۱. مقایسه اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و استانی

به تفکیک فصول مختلف بودجه (ارقام به میلیون ریال)

عنوان فصل	اعتبارات هزینه‌ای (ملی و استانی)	درصد از کل	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (ملی و استانی)	درصد از کل
قانونگذاری	۱,۷۱۸,۰۰۲	۰/۲	۴۴۵,۳۶۱	۰/۲
اداره امور عمومی	۱۱,۷۴۹,۴۹۱	۱/۵	۳,۲۲۰,۹۸۷	۱/۲
امور قضایی	۱۹,۲۶۷,۶۶۴	۲/۵	۳,۶۱۱,۱۲۱	۱/۳
خدمات مالی، فنی، مدیریت و برنامه‌ریزی	۱۳,۰۳۳,۱۳۸	۱/۷	۲,۶۱۳,۵۸۸	۱/۰
توسعه علوم و فناوری	۱۳,۱۶۹,۲۰۴	۱/۷	۱,۹۴۹,۵۹۲	۰/۷
دفاع	۱۵۳,۹۲۴,۸۷۹	۱۹/۷	۲,۸۲۴,۷۶۵	۱/۰
نظم و امنیت عمومی	۳۳,۷۱۳,۰۰۰	۴/۳	۲,۶۱۱,۶۳۷	۱/۰
آموزش	۱۶۲,۷۲۳,۲۸۶	۲۰/۸	۲۵,۹۱۰,۶۴۲	۹/۵

عنوان فصل	اعتبارات هزینه‌ای (ملی و استانی)	درصد از کل	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (ملی و استانی)	درصد از کل
فرهنگ و هنر، رسانه‌های جمعی و گردشگری	۱۶,۴۵۰,۷۹۳	۲/۱	۱۰,۸۶۵,۵۳۰	۴/۰
بهداشت و سلامت	۸۶,۷۸۷,۳۳۱	۱۱/۱	۹,۷۶۲,۳۱۴	۳/۶
رفاه و تأمین اجتماعی	۲۴۳,۰۹۳,۸۶۶	۳۱/۱	۱,۲۹۴,۴۱۳	-/۵
تربیت بدنی	۲,۳۹۱,۱۶۲	۰/۳	۶,۹۰۴,۱۸۵	۲/۵
کشاورزی و منابع طبیعی	۱۳,۳۷۴,۰۷۸	۱/۷	۱۵,۷۰۵,۳۷۱	۵/۸
منابع آب	۵,۳۶۰	۰/۰	۵۲,۰۷۵,۵۲۵	۱۹/۱
صنعت و معدن	۱,۳۱۴,۷۴۷	۰/۲	۷,۷۹۸,۷۲۵	۲/۹
محیط زیست	۸۰۲,۷۰۶	۰/۱	۱,۱۲۳,۸۳۹	-/۴
بازرگانی و تعاون	۳,۱۶۵,۵۰۹	۰/۴	۱,۴۷۷,۱۵۶	۰/۵
انرژی	۶۱۸,۵۱۶	۰/۱	۱۵,۴۹۸,۵۴۷	۵/۷
حمل و نقل	۱,۹۷۲,۴۷۹	۰/۳	۶۳,۰۸۱,۱۰۴	۲۳/۲
ارتباطات و فناوری اطلاعات	۶۵۰,۲۹۱	۰/۱	۴۳۰,۴۴۱	۰/۲
مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری	۱,۱۳۳,۳۹۲	۰/۱	۴۲,۹۵۵,۷۱۵	۱۵/۸
جمع کل	۷۸۱,۰۵۸,۸۹۴	۱۰۰	۲۷۲,۲۱۰,۵۵۸	۱۰۰

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور (ماده واحده).

پساب و فاضلاب و آب شهری و روستایی (از فصل مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری) هستند. جداول ۳ و ۴ به ترتیب نوع و تعداد این طرح‌ها را برای برنامه‌های فصل منابع آب و برنامه‌های مرتبط با بخش آب از فصل مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری نشان می‌دهند.

جدول ۳. نوع و تعداد طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و استانی فصل منابع آب

نوع طرح	تعداد طرح (ملی)	تعداد طرح (استانی)
سدسازی	۷۱	۴۴
شبکه‌های آبیاری و زهکشی	۱۰۶	۶۵
تأمین آب و آبرسانی	۵۲	۵۰
ساماندهی رودخانه‌ها و سواحل	۷	۱۱
تعادل‌بخشی و تغذیه مصنوعی	-	۳۰
مرمت و بازسازی	-	۳۰
مطالعاتی	۴۸	-
مطالعاتی کاربردی	۱۱	-
سایر طرح‌ها	۴	۴

مأخذ: همان.

جدول ۴. نوع و تعداد طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و استانی فصل مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری

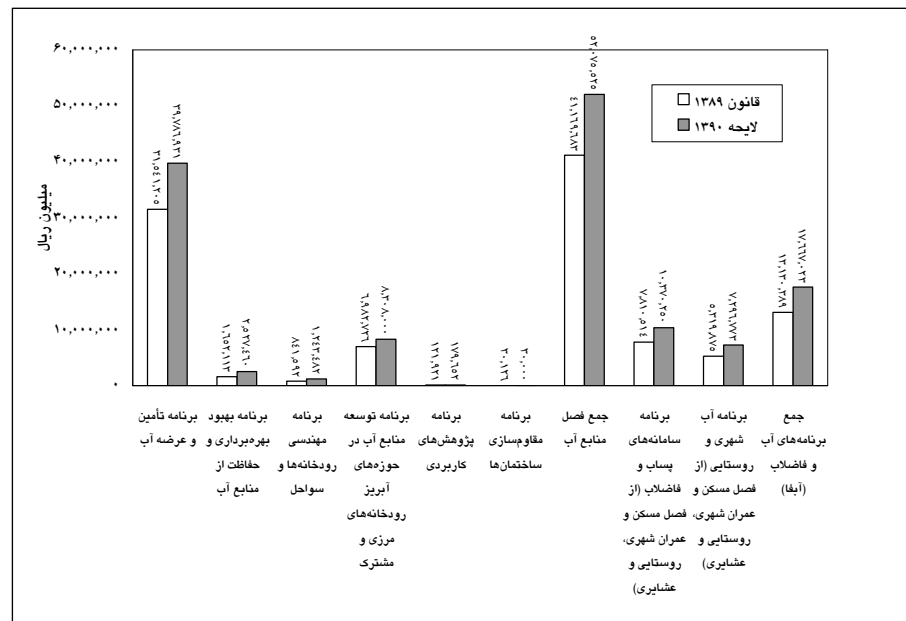
(برنامه‌های سامانه‌های پساب و فاضلاب و آب شهری و روستایی)

نوع طرح	تعداد طرح (ملی)	تعداد طرح (استانی)
ایجاد تأسیسات فاضلاب	۲۷	۱۷۶
ایجاد تأسیسات آب	۶	-
کاهش آب به حساب نیامده	۱	-

مأخذ: همان.

نمودار ۲. جمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و استانی برنامه‌های مختلف بخش آب

بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش آب (مندرج در پیوست شماره ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰) از حیث تعداد و نوع

پیوست شماره ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و استانی هر فصل را به تفکیک طرح ارائه می‌دهد. ردیف بودجه‌ای ۴۰۲۰۰۰۰ و زیرردیف‌های ۴۰۹۰۱۰۰ و ۴۰۹۰۲۰۰۰ به ترتیب مربوط به طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌های فصل منابع آب و برنامه‌های سامانه‌های

نکات قابل توجه در مورد لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، بخش آب

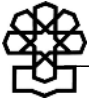
با توجه به موارد ذکر شده در بخش‌های پیش‌مورد ذیل قابل توجه هستند:

- براساس قسمت «الف» بند «۳۰» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ وزارت نیرو می‌تواند بدهی شرکت‌های تابعه وزارت نیرو به پیمانکاران، مشاوران و سازندگان تجهیزات طرح‌های ملی و استانی و همچنین فروشندگان برق بخش خصوصی که طلب آنها مورد تأیید سازمان حسابرسی و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی است را از محل سهام شرکت‌های قابل واگذاری یا منابع حاصل از آن و یا فروش و واگذاری اموال و دارایی‌های طرح‌های نیمه‌تمام و خاتمه‌یافته، پرداخت نماید. این امر درحالی است که شرکت‌های مذکور معمولاً سودده نیستند و نمی‌توانند منبع تأمین اعتبارات باشند.

- با در نظر گرفتن نبود ردیف ملی مستقل برای برنامه آب روستایی و تخصیص حداکثری اعتبارات مربوطه برای برنامه آب شهری، پیشنهاد می‌گردد که برنامه آب شهری و روستایی در دو ردیف مجزا از هم در بودجه ذکر گردند.

- عدم گرایش و جهت‌گیری لایحه بودجه به استفاده از سرمایه‌گذاری و مشارکت بخش خصوصی.

- شایسته است که با در نظر گرفتن سازوکار مناسبی اعتبارات استانی بخش آب تحت نظر دستگاه اجرایی مربوطه هزینه گردند تا از مصرف آن در سایر بخش‌ها جلوگیری به عمل آید.

نتیجه‌گیری

رشد تقاضا برای آب در بخش‌های مختلف و کاهش امکانات عرضه از یک‌سو و مشکلات تأمین و تجهیز منابع مالی و مدیریت اقتصادی بخش آب از سوی دیگر، مدیریت این بخش را با مشکلات زیادی روبرو ساخته است. با توجه به گسترش نیازهای مالی بخش‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، امکان گسترش قابل ملاحظه سهم منابع مالی بخش مدیریتی آب اندک است. برای تأمین مالی اجرای پروژه‌های صنعت آب تنها نمی‌توان به بودجه عمومی دولت اتکا کرد. باید از منابع مختلف برای اجرای طرح‌های صنعت آب استفاده کرد. تلاش در جهت استفاده از اوراق مشارکت، استفاده از تسهیلات خارجی اعم از بانک جهانی یا بانک توسعه اسلامی، همچنین استفاده از تسهیلات بانکی داخلی و غیره می‌تواند به‌عنوان راهکارهایی مؤثر برای تأمین منابع مالی بخش آب محسوب گردد.

اعتبارات بخش‌های امور آب و آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ به‌ترتیب حدود ۲۶/۵ و ۳۴/۶ درصد نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۸۹ افزایش یافته است. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در فصل منابع آب، بعد از فصل حمل‌ونقل، بالاترین میزان در بین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سایر بخش‌هاست که حاکی از اهمیت این بخش است. با مرور جداول و توضیحات ارائه شده در متن گزارش مشخص می‌شود که لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور در بخش آب، جهت‌گیری‌های برنامه پنجم توسعه را رعایت نکرده و تفاوت عمده‌ای با بودجه‌ریزی سال‌های گذشته ندارد. از موارد مغفول مانده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ می‌توان به برنامه آب روستایی، تضمین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و جبران عقب‌ماندگی عملکرد شبکه‌های آبیاری و زهکشی اشاره کرد.

منابع و مآخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور.
۳. قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۰۷۰۵

عنوان گزارش: درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور ۲۹. بخش آب

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه آب)

تهیه و تدوین کنندگان: مهدی مظاهری، علی مریدنژاد

ناظر علمی: جمال محمدولی سامانی

متقاضی: کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور

۲. بخش آب

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹/۱۲/۱۱